

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНИХ УМІНЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 8 – 9 КЛАСАХ

Л. В. Галаєвська

Мовлення є сукупністю мовленнєвих дій, кожна з яких має окрему проміжну мету, підпорядковану власній меті спілкування. Для повноцінного спілкування учні повинні навчитися швидко й правильно орієнтуватися в умовах спілкування, уміти правильно спланувати своє мовлення; відшукати відповідні засоби для передачі задуманого змісту; вміти забезпечити зворотний зв'язок.

Важливе місце на уроках української мови повинна займати робота над формуванням діалогічних умінь. Оскільки діалогічне мовлення передбачає наявність двох чи більше учасників розмови, то постає потреба навчання школярів орієнтувати своє висловлювання на співрозмовника, уважно й зацікавлено слухати інших, будувати репліку-відповідь залежно від того, що сказав співрозмовник.

Формування вмінь та навичок діалогічного мовлення необхідно здійснювати в декілька етапів. Першим етапом є оволодіння діалогічними єдностями. Другим етапом є оволодіння мікродіалогом. На третьому етапі учні мають навчитися вести діалоги різних функціональних типів, обсяг яких відповідає вимогам чинної програми. На нашу думку, мікродіалог — це засіб вираження основних комунікативних інтенцій партнерів по спілкуванню. Мікродіалоги відрізняються від ДЄ не лише обсягом, але й своєрідною завершеністю.

Робота з формування діалогічних умінь передбачає такі напрями: удосконалення звуковимови учнів і підвищення їхньої мовної культури; збагачення, уточнення й активізація словникового запасу; уміння вживати слова у властивому для них значенні, користуватися виражальними засобами мови залежно від ситуації й мети висловлення; послідовне і логічне викладення думки; оволодіння нормами української літературної мови; формування культури мовлення і спілкування.

Ці напрями становлять основу для формування в учнів діалогічної компетентності, що базується на принципах діалогічної взаємодії «учень — учитель». Етапами розвитку діалогічних умінь є докомунікативний і комунікативний. *Докомунікативний етап* підготовки повідомлення: мовленнєва ситуація — життєві обставини (природні або штучно створені), які викликають неусвідомлену потребу висловлюватися; мотивація — усвідомлення мети висловлювання; мовленнєва інтенція (підготовчі дії): вибір адресата мовлення — мовець повинен

розуміти, для кого призначене висловлювання, попереднє продумування стильового оформлення висловлювання; внутрішній план висловлювання, який визначає його зміст — учень повинен чітко уявляти, про що він хоче розповісти і яким способом він викладатиме свої думки. *Комунікативний етап*: матеріалізація висловлення, тобто кодовий перехід на акустичний (усне мовлення) або графічний (писемне мовлення) код; сприйняття висловлення співрозмовником; зворотний зв'язок.

Визначення цих теоретичних положень стало основою для добору змісту навчання з метою формування діалогічних умінь на уроках української мови.

ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ 8-9 КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

К. Ю. Ладоня

У сучасних умовах реформування змісту мовної освіти одним із стратегічних завдань є переорієнтація процесу навчання на розвиток особистості учня, формування його компетентностей. Тому головним завданням вивчення української мови є підготовка компетентної мовної особистості, здатної успішно комунікувати у різних життєвих ситуаціях, що досягається через впровадження у методики навчання української мови нових освітніх підходів — компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного.

У сучасному світі нових інформаційних технологій велика частина комунікативних актів відбувається у письмовій формі, а важливою умовою успішного спілкування в письмовій формі є оволодіння правописними нормами, зокрема нормами пунктуації. Недостатня пунктуаційна грамотність спричиняє смислові, змістові та логічні помилки, які призводять до неправильного розуміння написаного і перешкоджають ефективному спілкуванню. Отже, підвищення правописної, зокрема пунктуаційної грамотності, є актуальним і важливим елементом вивчення української мови в сучасній школі.

Формування та розвиток в учнів 8—9 класів пунктуаційної грамотності передбачає усвідомлення учнями смислу і структури синтаксичних одиниць та їх об'єднань — текстів. Навчальні тексти різних типів, стилів і жанрів, що висвітлюють актуальні для учнів теми і про-